

KSH NÉPESSÉGTUDOMÁNYI
KUTATÓINTÉZET

Transznacionális családok növekvő kivándorlás idején

„Fókuszban a Család” konferencia
Pécs, 2015. május 14–15.

Blaskó Zsuzsa, PhD
tudományos főmunkatárs
blasko@demografia.hu

A transznacionális család fogalma

Transznacionalizmus: kommunikáció, közlekedés új, olcsó formái nyomán kialakuló új minőségű mozgás (ember, áru, pénz, ötletek...) és kapcsolattartás – újfajta életmódok

Transznacionális család:

tagjait országhatárok választják el egymástól
migráció révén jönnek létre rövidebb vagy hosszabb időre
hátrahagyott (házas)társak, szülők (idősek), gyerekek

A földrajzi közelség, mint családdefiniáló kritérium nem alkalmazható

Nem önmagában vett biológiai entitás, hanem társadalmi konstrukció, „elképzelt közösség” (Bryceson és Vuerela 2002)

„határokon átívelő társadalmi reprodukció”, „egymástól távol élnek, mégis összetartoznak és fennmarad közöttük a kollektív jólét és egység érzete” „több nemzethez kötődő identitással, lojalitással és lakóhellyel kell megküzdeniük”
(Bryceson és Vuerela 2002)

Jellemzően kismintás, antropológiai jellegű tanulmányok főként Latin-Amerikából, és Ázsiából (Sorensen és Vammen 2014, Mazzucato és Schans 2008)

A transznacionális családok működése

Változatok

- Csak az apa / anya távol / mindkét szülő távol
- Gondviselő: másik szülő, nagyszülő, egyéb rokon, idősebb testvér, nem rokon...

Hagyományos szerepek (időleges?) megváltozása

- Döntés, hatalom a hátrahagyott anya kezében (növekvő női munkapiaci részvétel)
- Apa belép-e a hagyományosan női funkciókba
- Visszatérő anya új szerepelvárásokkal

Transznacionális anyaság

- Kialakulása (anyák migrációja) erősen társadalmilag meghatározott
- anyák migrációja megkérdőjelezi az érzelmileg szoros anya-gyermek kapcsolat társadalmi képét - Anyák lelkiismeret-furdalása, érzelmi terhek („social orphans” „Euro orphans”)
- Kapcsolattartási technikák; anyák távolról is igyekeznek betölteni a nevelő-, szervező szerepüket – megfelelően a társadalmi elvárásoknak

A transznacionális családok működése (folyt.)

Transznacionális apaság

- Társadalmilag kevésbé szabályozott, kevesebb norma és elvárás
- Távollévő apák: elhanyagolás vagy fenntartott támogatás? Összehasonlítás válás miatt távollévő apákkal. Munkakörülmények szerepe

Hazaküldött jövedelmek haszna versus érzelmi veszteségek (pl. Antman 2011)

- Következményeket sok tényező formálja
- Jövedelem közvetlen és közvetett pozitív hatásai:
 - Életszínvonal növekedés, a szegénységi kockázat csökkenése
 - csökkentheti a gyermekmunkát;
 - Iskoláztatásba / egészségbe való fokozott befektetések
- Lehetséges káros hatások: tanulmányi eredmények romlása, iskola-elhagyás; egészségügyi, elsősorban pszichés és viselkedés-beli problémák; deviáns viselkedési formák megjelenése.
 - Megbetegedés, depresszió fokozott kockázata (Botezat és Pfeiffer 2014)
 - Apa távollét: iskola korai elhagyása, tanulmányok befejezésének késleltetése (Giavelli és Mangiavacchi 2010)
- válás, (végleges) családszakadás kockázata – tyúk vagy tojás?

Hátrahagyott gyermekek Kelet-Közép Európában

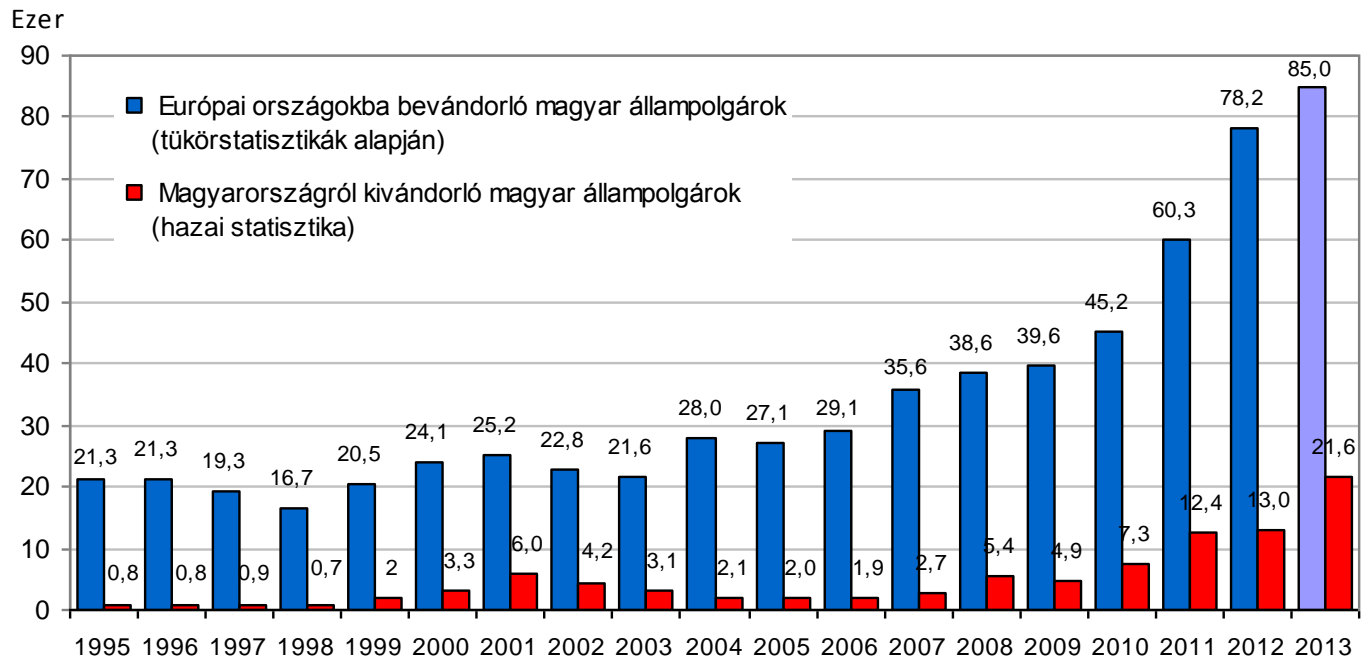
	0-18 éves hátrahagyott gyerekek száma
Románia	217 500
Ukrajna	200 000
Lengyelország	110 000
Moldova	90 710
Litvánia	9 500
Lettország	7 000
Albánia	4 200

Forrás: www.childrenleftbeind.eu Az adatok a 2008 és 2012 időszak különböző éveire vonatkoznak, és különböző jellegű becslésekből származnak. Bővebben lásd Blaskó 2015.

Növekvő kivándorlás Magyarországon

A Magyarországról kivándorló és az európai (EGT) országokba bevándorló magyar állampolgárok száma, 1995–2013

Forrás: Gödri 2015.

Hátrahagyott gyerekek Magyarországon. Adatforrások

Népszámlálás*

Egyértelműen beazonosítható: átmenetileg (legfeljebb egy éve) külföldön élő szülők és gyermekeik

Feltételezésekkel becsülhető: tartósan külföldön lévő szülők és gyermekeik száma (tartósan távol lévők szülősége feltételezhető, egyéni adatok nem állnak rendelkezésre)

Munkaerő Felvétel

Munkaerő Felvétel - SEEMIG 2013

Külföldön dolgozó háztartástagok (elvileg: max. egy éve van kint) közül külföldön is élőket a SEEMIG segítségével lehet kiválogatni. Nem tudható, csak feltételezhető, hogy a gyerek itthon él. Kis elemszám, becslési hiba nagy.

Munkaerő Felvétel 2015 1. negyedévtől új modullal közvetlenül számolható, gyermek tartózkodási helye is tudható lesz.

* Köszönöm Szabó Laura segítségét!

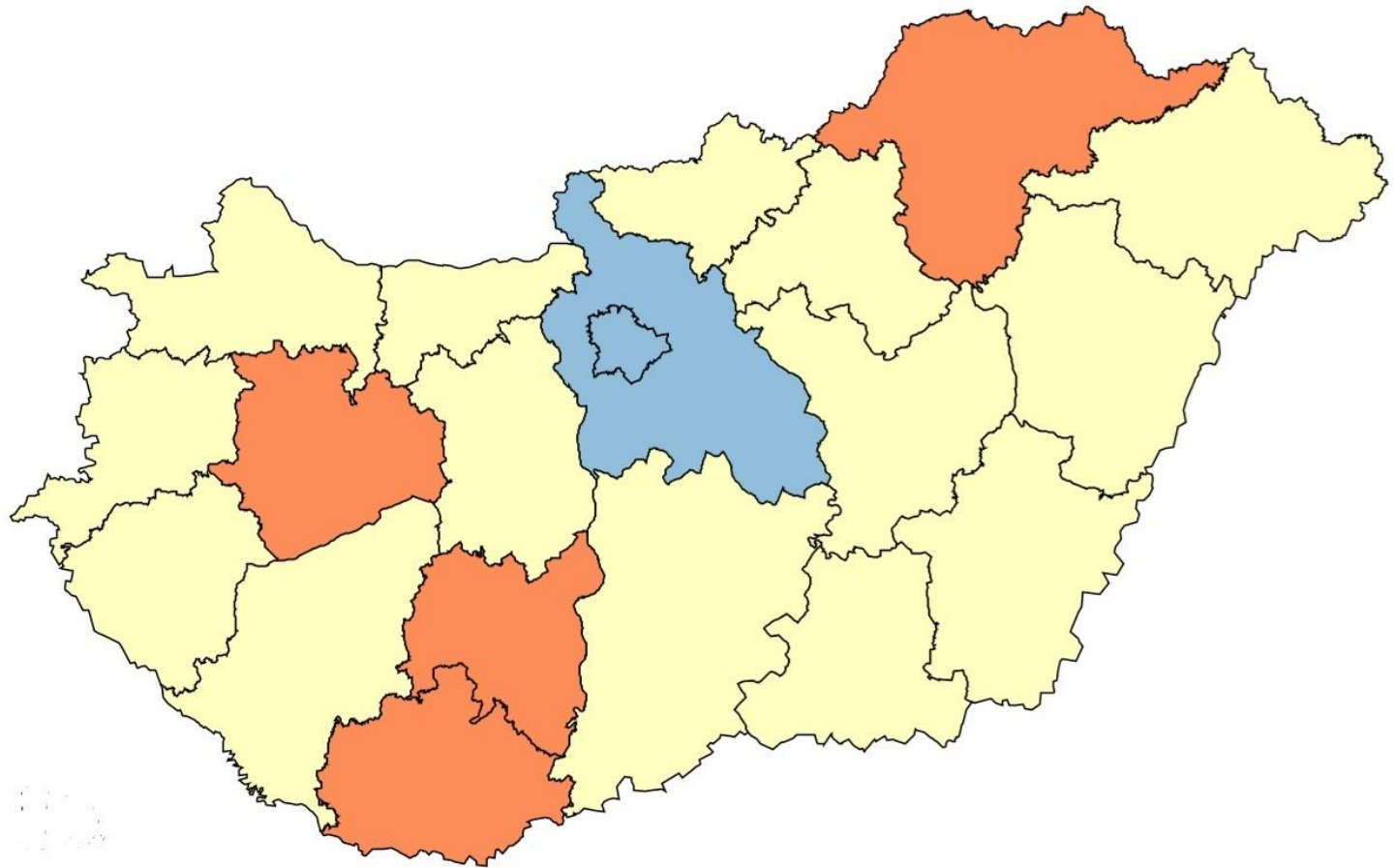
Hátrahagyott gyermekek Magyarországon. Becslések. Előzetes adatok

60%
szakmunkás

	Népszámlálás 2011		MEF-SEEMIG 2013	
	Esetek száma	Érintett 0-18 gyermekek száma	Esetek száma	Érintett 0-18 gyermekek száma
Apa külföldön	10003	16163	13015	22745
Anya külföldön	413	593	954	1391
Egyedülálló apa külföldön	125	159	130	220
Egyedülálló anya külföldön	344	456	923	1000
Mindkét szülő külföldön	189	270	204	343
Összesen	11074	17641	15226	25699

Hátrahagyott gyermekek Magyarországon. Területi különbségek. Előzetes adatok

Összegzés és további kutatási feladatok

- Nem elhanyagolható számú transznacionális család Magyarországon
- Túlnyomó részt az apa hiányzik – mérsékeltebb, de létező potenciális negatív következmények a gyermek jóllétére nézve
- Határ menti, illetve szegény megyék (Veszprém?)
- Nem a legelesettebbek
- (Kevés transznacionális család magas migráció mellett: sok elköltözött gyerek)

További kutatási feladatok:

- Becsléseket pontosítani
- Vizsgálni a dinamikát (időleges vagy tartós állapotok?)
- Interjúk vizsgálatok
- ...

